

Etický kodex Univerzity Hradec Králové

Preambule

Zákon ČR č. 111/1998 o vysokých školách v úvodním ustanovení o rolích vysokých škol uvádí:

Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti.

Zákon deklaruje akademické svobody jako nutnou podmínku pro naplnění role vysokých škol. Členům vysokoškolského společenství přiznává akademická práva, kterými se mohou řídit v profesním působení. Zákon také artikuluje historickou kontinuitu charakteru evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání: v průběhu staletí univerzitní školství v Evropě získalo postavení společensky vysoce uznávaných seskupení vzdělaných osobností, které vytvářely hodnoty ve vědě, kultuře, umění, ale i v hospodářství, a tím se přímo podílely na tvorbě bohatství národa, státu nebo jiného celku. Toto bohatství kromě materiální podoby bylo bohatstvím myšlenkovým; jeho obsah a forma jeho vytváření byly odkazovány následovníkům k použití a rozvíjení. Tvorba tohoto bohatství vyžadovala vysoce promyšlenou a organizovanou činnost, proto mohla probíhat především v podmínkách svobody ducha, jedince, společenství.

Specifické cíle a snažení po úspěchu daly vzniknout specifické vnitřní samoorganizaci akademických obcí se stanovenými pravidly; vyvíjela se a deklarovala v různé míře a vnějších formách. Je příznačné, že díky síle ducha překonala i mocenské a politické zásahy. Byla založena na vnitřním obsahu, na autonomii. Ideje a modely chování přesahovaly generace a díky otevřenosti měly významný vliv i mimo samotné akademické obce.

Člen akademické obce - občan společnosti je vázán dodržováním všeobecně uznávaných zásad, postavených na obecných lidských právech, na vzájemné úctě a respektu mezi lidmi a na morálních principech. Je povinný řídit se normami jako zákony státu, profesní předpisy a právní předpisy. Má vnitřní závazky dodržovat určitá pravidla chování a jednání a navíc vést k jejich dodržování i další členy akademické obce a své spolupracovníky. Pracovník vysokoškolské instituce ve svém profesním působení, ale neoddělitelně také v soukromém životě, je postaven před nutnost rozhodování, argumentace, jeho chování má závažné důsledky pro něho samotného i pro celé skupiny lidí; vstupuje do jednání, pracuje s informacemi, s poznatky, je nucen formulovat predikce a činit kvalifikované závěry, jeho případné pochybení vede k závažným osobním i společenským nebo hospodářským důsledkům. Ale je podroben rovněž nárokům, které zákony a předpisy neformulují.

Univerzita Hradec Králové včleňuje do svého akademického života tento etický kodex jako dokument formulující základní etické principy a návody na profesní chování jednotlivců i skupin v pedagogické a vědecko-výzkumné práci, pro postupy při zacházení s objektem výzkumu, k jednáním při vstupu do vzájemných vztahů i s potenciální možností konfliktů. Je výzvou ke vzájemnému pochopení i zodpovědnosti v profesních a osobních vztazích na bázi humanismu. Etický kodex UHK aspiruje na to, aby poskytl základní orientaci pro volbu možného osobního jednání, pro identifikaci nepřipustného jednání, nebo aby naopak napomohl najít vhodné východisko v případné problémové situaci. Všechna ustanovení etického kodexu jsou založena na svobodném vyjádření názoru každého jednotlivce a na svobodné komunikaci jednotlivce nebo skupin. Bez přesvědčení o závaznosti etických pravidel nemůže fungovat ani sebelepší organizace.

Etický kodex je určen všem členům akademické obce a v míře, v jaké se jich jednotlivé části týkají, také každému zaměstnanci UHK. Klima v instituci založené na morálních vztazích a respektu přináší osobní spokojenost, motivaci, entusiasmus a zvyšuje ochotu vynaložit pracovní nebo studijní úsilí.

Univerzita Hradec Králové vyjadřuje přesvědčení, že etické hodnoty je potřebné uchovávat a rozvíjet. UHK projevuje tímto svoji vůli, aby se všichni členové akademické obce univerzity a všichni její zaměstnanci ztotožnili s formulovanými etickými pravidly a aby ve své činnosti sami vytvářeli prostředí příznivé pro jejich dodržování.

I. Akademičtí pracovníci ve vztahu ke studentům

- 1) Vztah mezi akademickým pracovníkem a studujícím je z hlediska poslání univerzity klíčový; akademický pracovník i student si plně uvědomují svoje práva i povinnosti z něho plynoucí. Jednání akademického pracovníka ve vztahu ke studentům a výuce je založeno principech tolerance, úcty k člověku, respektu ke svobodě myšlení a vyjadřování a oddanosti k poznání.
- 2) Akademický pracovník podporuje tolerantní a demokratický přístup, ve vztahu k vědění tak činí také důsledným rozlišováním výsledků výzkumu a názorů na těchto výsledcích založených. Prosazuje tolerantnost vůči odlišným politickým, náboženským a světonázorovým přesvědčením.
- 3) Akademický pracovník jedná se studenty korektně, bez ohledu na osobní sympatie a s vědomou snahou o nestranný přístup. Ačkoliv výuka vyžaduje určité sjednocené nároky, respektuje každého člověka bez ohledu na jeho pohlaví, původ, etnickou příslušnost, rasu, barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, náboženskou a politickou příslušnost.
- 4) Akademický pracovník považuje studenty za partnery na cestě za poznáním, snaží se je podporovat v jejich kvalifikačním růstu, profesním rozvoji a samostatném kritickém myšlení. Je ochoten pomáhat studentům v odborném rozvoji i nad běžné meze výuky.
- 5) Akademický pracovník podporuje osobnostní růst studentů osobním příkladem a předáváním zkušeností. Vede je k odpovědnosti za důsledky vlastního jednání. Nestaví se lhostejně vůči případnému etickému selhání studentů.
- 6) Akademický pracovník vede výuku odpovědně a primárně ku prospěchu studenta, s cílem motivovat studenty, usnadnit jim pochopení a vzbudit jejich zájem o poznání.
- 7) Akademický pracovník hodnotí studenty korektně, na základě jasných, předem stanovených požadavků. Nepodléhá jakémukoliv nátlaku na ovlivnění hodnocení.
- 8) Akademický pracovník nezneužívá svého nadřazeného postavení v roli vyučujícího. Chrání právo studentů na soukromí a důvěrnost sdělení.
- 9) Akademický pracovník nevyžaduje od studentů činnosti, které patří k jeho vlastním povinnostem, nepřivlastňuje si jejich práci a jimi dosažené výsledky.
- 10) Akademický pracovník nepřijme dary, kterými by mohlo být ovlivněno jeho působení nebo rozhodování.

II. Akademičtí pracovníci ve vztahu k vědecké a výzkumné činnosti

- 1) Akademický pracovník orientuje vědecko-výzkumnou činnost, umělecké nebo tvůrčí aktivity na rozšiřování lidského poznání, rozvoj uměleckých a kulturních hodnot, obecné vzdělanosti, technických inovací atd. Dbá na to, aby jeho výsledky sloužily ku prospěchu společnosti.

- 2) Akademický pracovník obhazuje svobodu myšlení, bádání, vyjadřování, výměnu názorů a informací. Ve vědecké či jiné tvůrčí práci zastává objektivní a racionální přístupy oproštěné od jednostranné ideologičnosti, demagogičnosti a nevědeckosti.
- 3) Akademický pracovník je plně odpovědný za objektivitu a věrohodnost svého bádání. Při zveřejňování svých poznatků a výsledků dbá na jejich úplnost, ověřitelnost a objektivní interpretaci.
- 4) Akademický pracovník je vůči výsledkům své práce přiměřeně kritický, otevřený podnětům, diskusím a argumentům i konstruktivní kritice kolegů. Objektivně kriticky a kolegiálně přistupuje k výsledkům bádání druhých osob.
- 5) Akademický pracovník jako autor nebo spoluautor výsledků se prezentuje pouze tehdy, jestliže jich sám dosáhl nebo k nim přispěl významným tvůrčím způsobem. Důsledně se vystříhá jakékoliv formy plagiátorství. V publikacích objektivně uznává přínos svých kolegů a předchůdců, při citování vždy uvádí zřetelný a přesný odkaz na příslušný zdroj.
- 6) Akademický pracovník uskutečňuje zadanou posuzovatelskou, recenzi nebo jinou hodnotitelskou činnost osobně, nezávisle a pečlivě. Dbá na ochranu duševního vlastnictví autorů posuzovaných materiálů (rukopisů, návrhů projektů, zpráv, uměleckých děl apod.) a nezneužívá je k vlastnímu prospěchu a neposkytuje je třetím osobám. Důsledně respektuje důvěrnost informací souvisejících s jeho hodnotitelskou a expertní činností. Odmítne vypracovat odborné stanovisko, jestliže by závěry mohly být ovlivněny jeho osobním zájmem.
- 7) Akademický pracovník dává osobní příklad etického a plně korektního přístupu k vědecko-výzkumné činnosti svým studentům a v uvedeném duchu na ně aktivně působí.
- 8) Akademický pracovník si zachovává kritičnost; jeho kritika je konstruktivní a je vedená snahou účinně pomoci druhým dobrat se správnějších výsledků. Své případné námítky vyjadřuje především v interní diskusi.

III. Akademičtí pracovníci ve vzájemných vztazích

- 1) Akademičtí pracovníci jsou loajální vůči UHK, snaží se budovat a podporovat její dobré jméno.
- 2) Akademický pracovník považuje za základní hodnoty ve vztazích korektnost, respekt, úctu, sebeúctu, ohleduplnost, loajalitu, poctivost, zdraví a bezpečnost všech zaměstnanců.
- 3) Akademický pracovník přistupuje ke všem pracovníkům bez rozdílu jako k sobě rovným bez ohledu na jakékoliv odlišnosti a s respektem k jejich právům.
- 4) Akademický pracovník netoleruje jakékoliv slovní napadání, fyzické či jinak zřetelné chování, které by vytvářelo nepříznivé nebo nepřátelské pracovní prostředí, neznevažuje osobu druhého člověka.
- 5) Akademický pracovník dbá ve své činnosti na pravdivost hlášení, zápisů a zpráv.

- 6) Všechna pracoviště podporují spolupráci, jejich vzájemnou důvěru a zdravé pracovní a mezilidské vztahy. Ke kolegům z jednotlivých pracovišť přistupuje akademický pracovník kolegiálně, respektuje je a uznává jejich práci.
- 7) Akademický pracovník, ať už jako nadřízený nebo podřízený, respektuje organizační uspořádání, ale netoleruje neúctu, povýšené či ponižující zacházení.

IV. Akademičtí pracovníci jako konzultanti pro praxi, manažeri a zaměstnavatele

- 1) Akademický pracovník v těchto činnostech dodržuje lidská práva, neubližuje druhým, je poctivý v jednání ve vztahu ke všem zainteresovaným a projevuje loajalitu k UHK. Dbá na dobré jméno UHK a svým jednáním se podílí na vytváření důvěry veřejnosti v UHK.
- 2) Akademický pracovník se vyhýbá možným střetům zájmů.
- 3) Akademický pracovník považuje za nepřijatelné sebeobohacování a jakékoliv sebezvýhodňování na úkor UHK nebo instituce, kde působí jako konzultant.
- 4) Akademický pracovník odmítne konat práci nebo vykonávat takovou činnost, při které by docházelo k jeho kompromitaci jako člena akademické obce.
- 5) Akademický pracovník nevystupuje jménem instituce nebo její části, pokud vykonává soukromou konzultační nebo jinou činnost.
- 6) Akademický pracovník zaujímá odpovědný postoj k celouniverzitnímu majetku jako jeho uživatel a správce.
- 7) Akademický pracovník se zdrží toho, aby napomáhal získat určité profesní postavení osobě, o které si není jistý, zda má k výkonu této profese potřebnou kvalifikaci z hlediska charakteru, vzdělání, kvalifikace nebo jiných relevantních vlastností.
- 8) Akademický pracovník v roli vedoucího pracovníka zajišťuje rovný přístup všem podřízeným pracovníkům ke zdrojům patřícím instituci.
- 9) Akademický pracovník v roli zaměstnavatele spravedlivě hodnotí své podřízené a zasazuje se o vytvoření co nejlepšího pracovního prostředí pro ně.
- 10) Akademický pracovník nezneužívá osobní vztahy za účelem ovlivnění pracovních vztahů, a to speciálně i v roli vedoucího pracovníka.

V. Studující a jejich vztah k UHK a ke studiu

- 1) Studující je loajální vůči UHK, snaží se svými činnostmi vytvářet a podporovat její dobré jméno.
- 2) Studující obhájí svobodu myšlení, bádání, vyjadřování, výměny názorů a informací. Ve výuce má právo svobodně pronášet své soudy, výroky, tvrzení, způsob uvažování, názory bez toho, aby se obával trestání za ně nebo znevažování.
- 3) Studující si je vědom své odpovědnosti za důsledky vlastního jednání. Využívá doby studia k osobnímu a kvalifikačnímu růstu.

- 4) Studující se chová odpovědně při plnění svých studijních povinností z hlediska obsahu předmětů studia a časových rozvržení.
- 5) Chování studujícího se řídí i společenskými pravidly. Studující ve výuce přispívá a napomáhá výuce a studiu všech, komu se tato výuka poskytuje.
- 6) Studující usiluje o to, aby problém nebo pochybení se řešily nejprve na akademické půdě.
- 7) Studující odmítne vykonávat činnost, při které by docházelo ke kompromitaci UHK nebo jeho samotného jako studenta UHK.
- 8) Studující dodržuje zásady pro práci s informacemi, zejména při používání počítače nezneužívá jejich funkce pro svůj osobní prospěch, nepoužívá cizí počítačové prostředky bez povolení přístupu, nepřivlastňuje si výsledky intelektuální práce nebo tvořivosti jiných; při práci s počítačem se vyhýbá porušování soukromí, neautorizovanému přístupu a porušování autorských práv. Je si plně vědom osobních i společenských důsledků vlastní práce i práce jiných s informačními prostředky.
- 9) Studující se nedopouští emocionálního či jiného nátlaku na akademického pracovníka za účelem získat si výhody.
- 10) Studující se nedopouští jakéhokoliv podvádění, plagiátorství a přivlastňování si výsledků práce jiných lidí.

VI. Studující UHK a jejich vzájemné vztahy

- 1) Studující se řídí základními hodnotami, jako jsou respekt, úcta, sebeúcta, loajalita, poctivost, zdraví a bezpečnost všech.
- 2) Studující se zasazuje o vytváření atmosféry vzájemné důvěry a zdravých mezilidských vztahů se studujícími.
- 3) Ke svým kolegům přistupuje studující jako k sobě rovným bez ohledu na jakékoliv odlišnosti a s respektem k jejich právům. Nevystavuje je obtěžování, diskriminaci, nespravedlivému jednání kvůli jejich rase, barvě pleti, etnické příslušnosti, původu, věku, pohlaví, postavení, sexuální orientaci či specifickým potřebám.
- 4) Studující je tolerantní k odlišným politickým, náboženským a světonázorovým přesvědčením.
- 5) Studující si zachovává kritičnost, ale kritizuje veden snahou účinně pomoci druhým dobrat se správnějších výsledků. Své případné výhrady vyjadřuje především v interní diskusi.
- 6) Studující se nestaví lhostejně vůči případnému etickému selhání ostatních studentů.

VII. Studující UHK a jejich vztah k akademickým pracovníkům

- 1) Studující respektuje organizační uspořádání vysokoškolské instituce, ale netoleruje neúctu, povýšené či ponižující zacházení s lidmi.
- 2) Studující má právo na kritické vyjádření se k výuce, respektuje však princip, dle kterého se profesní problém ve výuce má vyřešit osobami k tomu kompetentními.

Prohlášení instituce k akceptaci etických zásad

Akademické svobody a práva zaručené zákonem o vysokých školách jsou nerozlučně spjaty s pravidly etického chování a jednání členů akademických obcí univerzit. Potřeba formulovat systém etických pravidel v podobě etického kodexu vychází z historické role univerzit jako nositelek vzdělanosti, svobodného bádání, kulturního, ekonomického a sociálního rozvoje společnosti. Univerzity nejsou společenstvím uzavřeným vůči okolnímu světu a své role nenaplnují kvůli sobě samým nebo členům své akademické obce. Očekává se od nich, ostatně jako v minulosti, formulování a respektování pravidel etického chování, která budou mít širší společenský dosah. Univerzity reagují na tuto potřebu utvářením etických kodexů zahrnujících pravidla chování a jednání členů akademické obce.

Univerzita Hradec Králové se připojuje k těm vysokým školám v České republice, které se rozhodly přijmout etický kodex jako výraz snahy naplňovat historickou roli univerzit jako symbolů vzdělanosti a kultury dané společnosti.

V Hradci Králové, 1.2.2010